

УДК 811.161.3'373.231:821.161.3

В. Р. Слівец

Магістр філалагічных навук, аспірант кафедры беларускай і рускай філалогіі,
УА “Мазырскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя І. П. Шамякіна”, г. Мазыр, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік: Шур Васіль Васільевіч, доктар філалагічных навук, прафесар

**СЕМАНТЫКА-СТЫЛІСТЫЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ АНТРАПАНІМІКОНУ АПОВЕСЦІ
ВІКТАРА КАРАМАЗАВА “БРАМА”**

У артыкуле разглядаюцца антрапанімы мастацка-біяграфічнай аповесці В. Кармазава “Брама” паводле іх ролі ў раскрыцці ідэйна-мастацкай задумы і абумоўленасці жанравай-тэматычнай спецыфікай твора.

Ключавыя словы: анамастычная прастора, антрапанімон, рэальны анамастыкон, антрапаформула, стыль, жанр, мастацка-біяграфічная проза.

Уводзіны

За кожным мастацкім тэкстам стаіць асоба яго аўтара. Таму моўныя сродкі літаратурных твораў у сучаснай лінгвістыцы разглядаюцца ў непарыўнай аднасці з іх зместам і кантэкстам. Прыёмы і сродкі ўключэння моўных адзінак, асаблівасці іх функцыянавання вызначаюць спецыфіку ідыястылю пісьменніка, яго творчага аўтарскага бачання. Паказальнай, на нашу думку, у гэтых адносінах з’яўляецца і анамастычная лексіка твора, вывучэнне якой дае каштоўны матэрыял для выяўлення адметных рыс моватворчасці канкрэтнага аўтара.

На сённяшні дзень найбольш даследаваны анамастыкон твораў такіх таленавітых беларускіх пісьменнікаў, як Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, Янка Купала, Якуб Колас, Андрэй Мрый, Іван Навуменка, Янка Брыль, Уладзімір Караткевіч, Уладзімір Верамейчык, Фёдар Янкоўскі, Георгій Марчук, Валянціна Коўтун, Зінаіда Дудзюк і інш. (працы Г. Басавай, С. Бут-Гусаім, З. Драздовай, Л. Жураўскай, В. Ляшчынскай, В. Рагаўцова, А. Рогалева, А. Станкевіч, Г. Усціновіч, Н. Чабатар, В. Шура, Г. Юдзянковай).

Адметны пісьменніцкі талент уласцівы і асобе Віктара Кармазава – ці не адзінаму беларускаму празаіку, хто працуе ў жанры белетрызаваных біяграфій прадстаўнікоў жывапісу. Амаль за тры дзесяцігоддзі ім створана цэлая галерэя мастацкіх вобразаў майстроў пэндзля, якую папоўнілі літаратурныя партрэты *В. Бялыніцкага-Бірулі, С. Жукоўскага, Г. Ваічанкі, А. Бараноўскага, А. Бархаткова, С. Каўроўскага, М. Савіцкага, Я. Красоўскага, М. Тарасікава, І. Хруцкага, М. Неўрава, Ф. Рушчыца* і інш. Дзякуючы майстэрству В. Кармазава, з’явіўся нехарактэрны для айчынай літаратуры вобраз-тып – рэальная творчая асоба, што адзначылі ў сваіх працах літаратуразнаўцы Б. Бур’ян, А. Брадзіхіна, Н. Дзяхцяр, А. Сямёнава.

Аднак мова і анамастыкон мастацка-біяграфічнай прозы В. Кармазава да нашага часу амаль не вывучаліся. Хаця некаторыя асаблівасці сінтаксісу яго публіцыстыкі аналізавалі С. Бойка і С. Рачэўскі [1]. Мову рамана “Мастак і парабкі” (пра рускага жывапісца М. Неўрава) разглядала Г. Вештарт, вылучаючы яе рэгіянальныя адметнасці, напрыклад, частае выкарыстанне пісьменнікам слоў мясцовай гаворкі в. Лыскаўшчына (Магілёўская вобл.), дзе адбываецца дзеянне твора, нульсуфіксальных назоўнікаў, складанасастаўных слоў, сярод якіх, дарэчы, многа каларонімаў [2]. Звяртае ўвагу надзвычай багатая анамастычная палітра мастацка-біяграфічнага эпасу В. Кармазава, умелае карыстанне якой дапамагае аўтару ў раскрыцці ідэйна-мастацкай задумы яго твораў. Так, у аповесці-біяграфіі “Брама”, якая стала аб’ектам нашага даследавання, было выкарыстана 135 адзінак наймення персанажаў, што складае 35,2 % ад агульнай колькасці ўсіх уласных імёнаў названага твора.

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне

Анамастычная прастора мастацкага твора як сукупнасць усіх паэтонімаў, створаных уяўленнем і свядомасцю пісьменніка, ёсць адлюстраванне рэчаіснасці і аўтарскай творчай канцэпцыі, змадэляванай ім у літаратурным тэксце. Багацце анамастычнай лексікі, “*інвентар анамастычных сродкаў*” [3, с. 39] пісьменніка залежаць ад творчага метаду і стылю, абумоўлены жанравай спецыфікай твора, яго ідэйна-тэматычным зместам і інш. Вызначальную ролю ва

ўзнаўленні аўтарскага светабачання адыгрываюць антрапонімы – “розныя спосабы і варыянты наймення дзейных і ўсіх узгаданых асоб у шырокім кантэксце твора” [3, с. 40]. Прычым антрапанімікон – цэнтральны кампанент і ядро ўсёй анамастычнай прасторы мастацкага тэксту.

У цэнтры аповесці-біяграфіі В. Карамазва “*Брама*” постаць вядомага не толькі ў Беларусі мастака Гаўрылы Харытонавіча Вашчанкі (1928 – 2014) – славутага сына Брагіншчыны, жывапіснага палотны якога выстаўляліся ў Аўстрыі, Алжыры, Англіі, Балгарыі, Венгрыі, Даніі, Італіі, Польшчы, Румыніі, Францыі, ФРГ і Чэхаславакіі, а карціны і цяпер захоўваюцца ў 28 музеях свету, у тым ліку і ў знакамітай Трацякоўскай галерэі. Дарэчы, брагінская зямля вядома і іншымі талентамі. У літаратуры сябе выявілі С. Палуян, Н. Касцючэнка, Р. Сабаленка, Ю. Максіменка, М. Ракітны, У. Верамейчык. З Брагіншчынай звязаны лёсы і знакамітых навукоўцаў: вядомых ва ўсім свеце акадэмікаў Я. Патона і Б. Патона, этнографа і фалькларыста Ч. Пяткевіча, мастацтвазнаўцы і этнографа М. Раманюка, лінгвіста У. Коваля, літаратуразнаўцы У. Карпава.

Ставячы на мэце прасачыць працэс творчай эвалюцыі свайго героя і фарміраванне яго як асобы і творцы з арыгінальным светабачаннем і талентам, В. Карамазаву па-мастацку ўзнаўляе асноўныя вехі і вызначальныя этапы жыцця мастака: дзяцінства, навучанне ў Кіеўскай вучэльні прыкладнага мастацтва, Львоўскім інстытуце прыкладнага і дэкаратыўнага мастацтва, выкладчыцкая праца ў мастацкім вучылішчы Кішынёва, вяртанне ў Беларусь і г. д. Сям’я, аднавяскоўцы, студэнцкае асяроддзе, выкладчыкі, калегі, сябры і знаёмыя па свайму ўплывалі на станаўленне поглядаў, жыццёвых і творчых прынцыпаў мастака. Яго персанажы – рэальныя людзі з сапраўднымі імёнамі, што нельга не адзначыць, аналізуючы антрапанімікон названага твора і параўноўваючы яго з біяграфічнай інфармацыяй Гаўрылы Вашчанкі.

Нельга, як мы лічым, абсалютна атаясамліваць персанажаў аповесці з іх прататыпамі. Патрэбна ўлічваць і наступнае: “Паэтонім заўсёды і ва ўсіх без выключэння выпадках называе віртуальны рэфэрэнт, які існуе ў творчай свядомасці аўтара, ствараецца ім у тэксце твора і ўзнаўляецца творчай свядомасцю чытача (гэта аднолькава датычыцца як цалкам выдуманых аўтарам аб’ектаў, так і рэальных, паколькі ўсе яны ў літаратурным тэксце функцыянуюць толькі ў выглядзе мастацкай эстэтычнай (і другаснай сямійтычнай) мадэлі)” [4, с. 83]. Нягледзячы на тое, што жанравая спецыфіка твора прадугледжвае шырокае выкарыстанне дакладнага фактычнага матэрыялу (дакументальныя звесткі, архіўныя дадзеныя, мемуары, эпісталарый), мастацкі пачатак у ім пераважае: на першы план выходзіць менавіта індывідуальна-аўтарскае мастацкае асэнсаванне лёсу героя, а факты яго біяграфіі выступаюць сюжэтаўтваральнымі элементамі. Так, В. Карамазаву, аналізуючы карціну Гаўрылы Вашчанкі “*Маё Палессе*”, знаёміць чытача з вобразами-прататыпамі, адлюстраванымі на жывапісным палатне. Сярод іх – яго родныя і блізкія людзі, сваякі, сябры, аднавяскоўцы. Вядома, напрыклад, што абагулены вобраз селяніна-палешука, “*паўнамоцнага пасла вясельных мужыкоў*” [5, с. 75] мастак пісаў са свайго дзядзькі *Алеся*, аднак у аповесці пісьменнік называе яго *Антосем*, у чым бачыцца алюзія на шырока вядомы ў беларускай літаратуры вобраз-тып дзядзькі *Антося* з паэмы Я. Коласа “*Новая зямля*”.

У нашым аналізе найбольшую цікавасць выклікаюць імёны членаў сям’і, родзічаў і блізкіх Гаўрылы Вашчанкі, бо яны адлюстроўваюць у тэксце аповесці рэальны анамастыкон свайго часу, яго рэгіянальныя асаблівасці і садзейнічаюць стварэнню нацыянальна-культурнага фону твора. Сярод гэтых імёнаў наступныя:

– мужчыніскія: *Антось, Віктар, Косцік (Косця), Мікалай (Мікола), Міна (Міна Вашчанка), Міхась, Пампей (Пампей Мельнік), Харытон, Цімох*;

– жаночыя: *Алёна, Ганна, Кацёра, Каця, Клаўдзя, Марыя, Мацільда, Надзея (Надзея Міхайлаўна), Сынклета*.

Гэтыя імёны называюць родных Гаўрылы Вашчанкі, прадстаўнікоў двух родаў – *Пампей Мельніка* і *Міны Вашчанкі*. В. Карамазаву паслядоўна і падрабязна прыводзіць радавод свайго героя, акцэнтуючы ўвагу на паляшукіх каранях мастака, якія бяруць свой пачатак на *Брагіншчыне*: “*Жыў-быў Пампей. У вёсцы Чыкалавічы, пад Брагінам, ён аб’явіўся нячутна, але заўважылі яго адразу...*” [5, с. 9]; “*Малоў [Міхась, сын Пампея. – В. С.] мужыкам ячмень ды жыта, са свайго мазала забагацеў і ажаніўся з дзяўчынай Ганнай. Нарадзіла Ганна пяцёра дзяцей – Надзею, Віктара, Клаўдзю, Алёну ды Цімоха*” [5, с. 10]; “*На свет Міна з’явіўся ў вёсцы Калыбань, што пад Брагінам, дзе і Чыкалавічы, і там ажаніўся з мясцовай дзяўчынай Сынклетай, якая нарадзіла дванаццаць дзяцей*” [5, с. 10]; “*Харытон, першынец Сынклеты, ажаніўся з Надзеяй Мельнік з роду Пампея*” [5, с. 10]. Прадзед Гаўрылы Вашчанкі па мацярынскай лініі – *Пампей* (грэч. *protros* – удзельнік урачыстага шэсця [6, с. 157]) быў, на думку мастака, “з прышлых”, а сваё прозвішча-мянушку

Мельнік атрымаў ужо ў Чыкалавічах: “Ціха з’явіўшыся, ціха і будавацца пачаў, не ў вёсцы, як усе будаваліся ды жылі, а за вёскаю, на рэчцы Брагінцы. Людзі думалі, што Пампей будзе сабе дом, а ён ім збудаваў млын. Падаліся мужыкі на млын зерне малоць, і кожны казаў: «Еду да мельніка». Гэтак Пампей прыдбаў сабе ў Чыкалавічах яшчэ і прозвішча Мельнік” [5, с. 9]. У кнізе Н. Шаранговіч “Гаўрыіл Вашчанка. Народжаны Палессем: нататкі пра жыццё і творчасць” таксама прыводзіцца меркаванне мастака наконт паходжання яго прадзеда. Так, Гаўрыла Вашчанка, абапіраючыся на ўспаміны старэйшых аднавяскоўцаў, лічыць, што Пампей Мельнік быў адным з беглых паўстанцаў К. Каліноўскага і паходзіў са шляхецкага саслоўя [7, с. 20]. У Чыкалавічах нават захаваліся легенды пра ганарыстага прыгажуну-асілка Пампея. Адну з іх, пра тое, як у прадзеда Гаўрылы Вашчанкі закахалася мясцовая пані Навашыцкая і яе муж, каб адпомсціць за абразу, загадаў спаліць Пампееву сядзібу, В. Кармазаў падае ў гэце сваёй аповесці. Неардынарнасць асобы прадзеда мастака падкрэслівае семантыка і этымалогія яго імя, якое паходзіць ад старажытнарымскага (номена – родавага імя, многія носыбіты якога ўвайшлі ў гісторыю як выдатныя дзяржаўныя дзеячы і ваеначальнікі (Гней Пампей Страбон, Гней Пампей Магн (Вялікі), Квінт Пампей Руф, Секст Пампей і інш.). Уласнае імя Пампея Мельніка таксама стала родавым: па словах самога Гаўрылы Вашчанкі, “матчын род называлі ў вёсцы Пампеевым” [7, с. 20].

Антрапонім Вашчанка належыць да ўсходнеславянскага прозвішчага тыпу. Як мяркуе М. Бірыла, “прозвішчы з патранімічным суфіксам -енка справядліва лічацца тыповыя ўкраінскімі” [8, с. 50]. Аднак пытанне гэта спрэчнае: В. Шур адзначае, што гэтая мадэль тыповая і для беларускага антрапанімікону і з’яўляецца масавай для беларусаў з усходу рэспублікі. У Падняпроўі і Левабярэжнай Украіне ўжыванне такіх прозвішчаў ахоплівае да 60 % насельніцтва. Таму, улічваючы арэал пашырэння прозвішчаў на -енка, правільна было б назваць гэту мадэль беларуска-ўкраінскай, якую, дарэчы, М. Грынблат лічыў “нават вызначальнай адносна паходжання і рассялення такога старажытнага племені, як крывічы, якое побач з дрыгавічамі адыграла першаступенную ролю ў фарміраванні беларускай нацыі” [9, с. 110]. На думку Б. Уцбегаўна, прозвішчы з суфіксам -енка адносяцца да непатранімічных, утвораных ад хрысціянскіх імёнаў і “з’яўляюцца суфіксальнымі вытворнымі без указання на патронім” [10, с. 205]. Першапачатковае значэнне гэтага суфікса звычайна памяншальнае. Адпаведна, прозвішча Вашчанка ўтворана наступным чынам: Ваіценко < Васько < Васіль (руск. Василь) [10, с. 206]. Інакш разважае пісьменнік У. Ліпскі, называючы прозвішча Вашчанка ў шэрагу іншых, утвораных, на яго думку, ад імя Іван і асабліва распаўсюджаных у Рэчыцкім раёне: “...ад імені Іван толькі ў Рэчыцкім раёне жывуць людзі з добрай паўсотняй прозвішчаў. Паспрабуем пералічыць: Іваненка, Іваніцкі, Іванкоў, Іванікаў, Іваноў, Іваноўскі, Іванчанка, Іванчыкаў, Іванічын, Іваненка, Іванюк, Іванюценка, Іванешка, Іванюшка, Івахненка, Івашын, Івашкевіч, Івашка, Івашкаў, Івашчанка, Вашэчка, Вашкевіч, Вашкоў, Вашчанка, Вашчыла, Вашчынскі, Ванецін, Ванешын, Ванковіч, Ванькоў, Ванюрыхін, Ванюхін” [11, с. 45].

Аднак у артыкуле А. Курашова “Ваіценко, котораго я люблю...”, мастака і з 2002 г. – галоўнага захавальніка фондаў дзяржаўнай установы “Карцінная галерэя Г. Х. Вашчанкі”, гаворыцца аб тым, што жывапісец набыў звычайнае для нас гучанне прозвішча Ваічанка толькі падчас вучобы ў Кіеве. Да гэтага прозвішча Гаўрылы Харытонавіча мела націск на іншым складзе – Ваічанка: “Падчас замены пашпарту ў дакумент закралася некалькі памылак, у прыватнасці і ўкраінскае адценне ў гучанні прозвішча. Мастак некалькі разоў пераабляў дакумент, але частка недакладнасцяў усё ж такі засталася” [12]. Паводле ТСБМ, апелятыў ваічанка – насычаная воскам тканіна або папера. Адпаведна, vascaвіць (ваічыць) – націраць або насычаць воскам. Гэта дае падставу меркаваць, што прозвішча Ваічанка мае значэнне ‘той, хто ваічыць’ і ўтворана ад прафесійнай мянушкі, як і прозвішча Мельнік. Увогуле ў розных частках Беларусі непатранімічныя прозвішчы, утвораныя ад агульных назоўнікаў, што абазначаюць прафесію, род заняткаў або вайсковыя званні, сустракаюцца даволі часта.

Усе названыя асабовыя імёны належаць да праваслаўнай па паходжанні часткі беларускага іменніка, за выключэннем імя жонкі Гаўрылы Вашчанкі Мацільда (ст.-ням. *math* – моц, сіла і *hild* – бітва [6, с. 141]). Аўтар аповесці адзначае матываванасць імёнаў членаў сям’і галоўнага героя твора рэлігійна-хрысціянскімі ўяўленнямі, што ілюструе і наступны прыклад з тэксту твора: “Яны сядзелі каля варотцаў, карову чакалі з пашы, і пакуль сядзелі ды чакалі, бабуля расказала, што яго анёл [Г. Вашчанкі. – В. С.] адзін з галоўных у небе, што ён – архангел і што завуць яго Гаўрылам. Здзіўся: «Як і мяне – Гаўрылам?»” [5, с. 8]. Брат мастака таксама меў імя аднаго з архангелаў – Мікалай. Між тым, выбар імя Гаўрылы Вашчанкі не адпавядае царкоўнаму календару. Так, дата

нараджэння мастака – 20 чэрвеня – не супадае з днём памяці яго суіменнага святога. Бліжэйшыя даты – 09 мая (пакутнік немаўля Гаўрыіл Беластоцкі) і 13 ліпеня (архангел Гаўрыіл).

У творы выкарыстоўваюцца дзве антрапанімічныя формулы:

1. Аднакампанентная, прадстаўленая мадэлямі:

а) “уласнае імя”: *Алёна, Віктар, Ганна, Гаўрыла (Гарык), Кацёра, Каця, Клаўдзя, Косцік (Косця), Марыя, Мацільда, Мікалай (Мікола), Міна, Міхась, Надзея, Пампей, Сынклета, Харытон, Цімох;*

б) “прозвішча”: *Вашичанка, Мельнік.*

2. Двухкампанентная, якая рэалізуецца праз мадэлі:

а) “уласнае імя + патронім”: *Надзея Міхайлаўна;*

б) “уласнае імя + прозвішча”: *Гаўрыла Вашичанка, Міна Вашичанка, Надзея Мельнік, Пампей*

Мельнік.

Пераважае выкарыстанне аўтарам аднакампанентнай антрапаформулы з мадэлю “*ўласнае імя*”. Такія найменні пазбаўлены афіцыйнасці і перадаюць блізкасць адносін паміж іх носбітамі, на што ўказваюць і размоўна-побытавыя варыянты некаторых імёнаў: “*Як ім без дзядзькі Антося? <...> Кацёры як без брата ў лесавым плашчы...?*” [5, с. 74]. Двухкампанентныя іменаванні падкрэсліваюць узрост, аўтарытэт у грамадстве названых асоб, стаўленне да іх з павагаю аўтара ці гаворачага персанажа: “*Гэтакі радавод Пампея Мельніка. А яму насустрач, каб парадніцца, прыйшоў род Міны Вашичанкі...*” [5, с. 10]; “*А вось і фотаздымак: Надзея Міхайлаўна трымае на каленях сваіх двух хлопчыкаў...*” [5, с. 21].

Ступень сваяцтва і ўзрост персанажаў твора часцей перадаюцца праз семантыку апелятываў-назоўнікаў і субстантывавальных прыметнікаў у прэпазіцыйным становішчы да ўласнага імя: *дзед Міхась, брат Мікола, дзядзька Антося, баба Сынклета, цётка Кацёра, стрыечная сястра Марыя; старэйшы Мікалай, малодшы Гаўрыла: “Пасаблялі вучыцца, як маглі, і мама, і дзед Міхась, і нават баба Сынклета”* [5, с. 19]; “*Кнігу прынес брат Мікола, які ведаў Шаўчэнку напамяць*” [5, с. 41]; “*Калі старэйшаму Мікалаю набегла шаснаццаць, а малодшаму Гаўрылу дзесяць, і хлопцы ўжо трымалі ў руках сякеры, збудавалі новы дом*” [5, с. 11].

Некаторыя з прыведзеных імёнаў (*Міна, Пампей, Сынклета*) архаізаваліся і выйшлі з актыўнага ўжытку ў сучасным беларускім антрапаніміконе. У названым творы побач з праваслаўна-візантыйскімі варыянтамі імёнаў (*Антось, Харытон, Марыя*) шырока ўжываюцца ўласна народныя, перадаючы нацыянальную адметнасць антрапанімікону. Гэта падсістэма імёнаў, па словах А. А. Лукашанца, уяўляе “*даволі складанае перапляценне вытворных і памяншальных імён паводле суадноснасці з іх зыходнымі эквівалентамі*” [13, с. 140]. Сярод іх у тэксце твора выкарыстоўваюцца мужчынскія імёны *Антось* (вытв. ад *Антон*), *Гаўрыла* (вытв. ад *Гаўрыіл*), *Мікола* (вытв. ад *Мікалай*), *Міхась* (вытв. ад *Міхаіл*), *Цімох* (вытв. ад *Цімафей*), жаночыя *Алёна* (вытв. ад *Алена*), *Ганна* (вытв. ад *Анна*), *Кацёра* (вытв. ад *Кацярына*), *Клаўдзя* (вытв. ад *Клаўдзія*), *Сынклета* (вытв. ад *Сінкліція*). Такія імёны адлюстроўваюць фанетычна-марфалагічныя асаблівасці моўнага асяроддзя і ствараюць нацыянальна-культурны фон аповесці. Квалітатывныя формы найменняў тыпу *Гарык, Косцік (Косця), Каця* маюць экспрэсіўна-ацэннае адценне і ўказваюць на характар адносін паміж персанажамі твора, ступень іх сваяцтва, ужываюцца ўнутры сям’і: “*З’явілася Мацільда: – Пайшлі адсюль, Гарык. Яшчэ пусцяць чутку, што ты знарок сабраў студэнтаў каля свайго нацюрморта*” [5, с. 62]; “*Мацільда з сынамі, Міколам ды Косцікам, у Кішынёве?*” [5, с. 51]; “*Каця, стрыечная сястра*” [5, с. 18]. Хаця у беларусаў у мінулыя часы ўласныя імёны тыпу *Янка, Цішка, Зоська* ў названых варыянтах не ўтрымлівалі квалітатывных характарыстык. Параўн.: *Янка Купала, Цішка Гартны, Зоська Верас.*

Вывады

Такім чынам, прааналізаваўшы антрапонімы аповесці В. Карамазава “*Брама*”, можна зрабіць наступныя высновы: яны поліфункцыянальныя, выконваюць не толькі назывную функцыю і на фоне шырокага кантэксту маюць наступныя семантыка-стылістычныя асаблівасці:

1. Адлюстроўваюць рэальны анамастыкон свайго часу і належаць да праваслаўнай паводле паходжання часткі нацыянальнага іменніка (*Віктар, Мікалай, Марыя, Надзея*).

2. Паралельна з праваслаўна-візантыйскімі варыянтамі імёнаў ужываюцца ўласна народныя, мясцовыя, размоўна-побытавыя формы, квалітатывная група найменняў з эмацыянальна-ацэнным адценнем якія перадаюць рэгіянальную адметнасць беларускага антрапанімікону (*Антось, Цімох, Кацёра, Клаўдзя*).

3. Пераважае выкарыстанне аднакампанентнай антрапаформулы з мадэллю “ўласнае імя” як выразнай асаблівасці беларускага анамастыкону таго перыяду, што ў кантэксце твора адпавядае аўтарскай задачы паказаць усебакова характар сямейных і сваяцкіх адносін галоўнага героя аповесці (дзед *Міхась*, баба *Сынклета*).

СПІС АСНОЎНЫХ КРЫНІЦ

1. Бойка, С. В. Стылістычныя асаблівасці пыталых сказаў у публіцыстычным тэксце (на матэрыяле кнігі Віктара Карамазавы “Проста ўспомніў я цябе...”) / С. В. Бойка, С. Р. Рачэўскі // Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. – 1999. – № 5. – С. 40–44.
2. Вештарт, Г. Ф. Моўныя здабыткі Віктара Карамазавы: паводле рамана “Мастак і парабкі” / Г. Ф. Вештарт // Роднае слова. – 2012. – № 1. – С. 56–57.
3. Фоякова, О. И. Имя собственное в художественном тексте : учеб. пособие / О. И. Фоякова. – Л. : Ленингр. гос. ун-т, 1990. – 104 с.
4. Калинин, В. М. От литературной ономастики к поэтонимологии / В. М. Калинин // Λογος όνομαστικη. – 2006. – № 1. – С. 81–89.
5. Карамазав, В. Брама : апавесць / В. Карамазав. – Мінск : Кнігазбор, 2006. – 128 с.
6. Усціновіч, А. К. Слоўнік асабовых ўласных імён / А. К. Усціновіч ; навук. рэд. А. А. Лукашанец. – Мінск : Літаратура і Мастацтва, 2011. – 240 с.
7. Шаранговіч, Н. В. Гаўрыіл Вашчанка. Народжаны Палессем: нататкі пра жыццё і творчасць / Н. В. Шаранговіч. – Мінск : Маст. літ., 2008. – 253 с.
8. Бірыла, М. В. Тыпалогія і геаграфія славянскіх прозвішчаў / М. В. Бірыла. – Мінск : “Навука і тэхніка”, 1988. – 68 с.
9. Шур, В. Беларускія ўласныя імёны: беларуская антрапанімія і тапанімія / В. Шур. – Мазыр : Выснова, 2018. – 355 с.
10. Унбегаун, Б. Русские фамилии : Пер. с англ. / общ. ред. Б. А. Успенского. – М. : Прогресс, 1989. – 443 с.
11. Ліпскі, У. С. Мы: Апавесць пра нашы прозвішчы / У. С. Ліпскі. – Мінск : Беларусь, 2006. – 262 с.
12. Курашов, О. Ващенко, которого я люблю... / О. Курашов [Электронный рэсурс]. – Режим доступа: http://artkurator.com/articles/vaschenko_ru.html. – Дата доступа: 21.06.2018.
13. Лукашанец, А. А. Сучасны беларускі антрапанімікон: норма і варыятыўнасць / А. А. Лукашанец // Учёные записки. – 2018. – Том 25. – С. 137–142.

Паступіў у рэдакцыю 01.02.2019

E-mail: kovsharolga@tut.by

O. G. Slivets

SEMANTIC AND STYLISTIC PECULIARITIES OF ANTHROPONIMIC ON THE NOVEL BY VICTAR KARAMAZAU «BRAMA»

The article deals with anthroponyms on the artistic biographical novel by Victor Karamazav «Brama», their role in revealing ideological, artistic intent and conditionality of genre and thematic specificity of the novel.

Keywords: onomastic space, anthroponimic, real onomasticon, anthropoformula, style, genre, artistic biographical prose.